

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ № 1

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітній рівень перший бакалаврський
Освітньо-професійна програма Економічна безпека підприємства
Шифр за ОПП ОК - 10
Мова навчання українська

Розробник:

КОНОНЕНКО Тетяна, професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
доктор філософських наук, професор

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1
Протокол № 6 від 01 грудня 2023 року

Завідувач кафедри

Анжела ГЕЛЬБАК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
Економічна безпека підприємства
«01» січня 2023 р.

Гарант ОПП

Володимир ШАЛІМОВ

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська	
Рік підготовки:	1-й	
Семестр:	2-й	
Кількість кредитів ЄКТС / годин:	4 / 120	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	20 годин	6 годин
Семінарські:	20 годин	6 годин
Практичні:	–	–
Самостійна робота:	80 годин	108 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:9

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих бакалаврів, здатних успішно працювати в обраній сфері діяльності, які володіють сучасним економічним мисленням, універсальними і професійними компетентностями щодо аналізу та оцінювання закономірностей функціонування та розвитку соціально-економічних систем, соціально-економічних процесів, взаємозв'язків у традиційних та мережевих економічних системах, розробки і прийняття обґрунтованих рішень у сфері моделювання, прогнозування, регулювання, мотивації і поведінки економічних суб'єктів, в т.ч. при вирішенні економічних і фінансових завдань, які висувають питання економічної безпеки підприємства в умовах сучасних викликів та загроз зовнішнього середовища, які мають володіти необхідною системою знань про сутність, характер, закономірності політичної дійсності, політичної культури людини та суспільства, про особливості політичного процесу в Україні та світі,

функціонування політичної системи та влади, сутність, форми та методи діяльності суб'єктів політики.

Завдання: аналіз теоретичних підходів і методологічних принципів відомих політичних вчень і концепцій; розкриття змісту основних політологічних понять і категорій, забезпечення їх засвоєння здобувачами та здобувачками вищої освіти; отримання знань про природу сучасних політичних процесів, сутність і різновиди політичних систем і режимів; набуття вмінь визначення специфіки функціонування політичної системи України; формування навичок політичної поведінки; формування толерантного відношення до існуючого різноманіття ідей і поглядів; удосконалення професійної майстерності.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна є вихідною. Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому будуть використовуватися під час опанування таких навчальних дисциплін: «Філософія», «Національна економіка», «Макроекономіка», «Мікроекономіка».

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 15
Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу	+		
Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.		+	
Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні			+

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач і здобувачка вищої освіти повинні:

знати:

- історію розвитку політології, її основні теоретичні засади;
- предмет, структуру, інструментарій політології;
- понятійно-категоріальний апарат політологічного знання;

- основні закономірності розвитку політичного процесу в Україні;
- основні закономірності розвитку політичного процесу в світі;
- специфіку функціонування політичного ринку та його складових елементів;
- специфіку виборчого процесу та виборчої інженерії, особливості існуючих у світовій практиці типів виборчих і партійних систем;
- права та свободи людини та громадянина;
- причини зародження, сутність, типологію та шляхи врегулювання політичних конфліктів;

вміти:

- розуміти й аналізувати стан розвитку прав і свобод, громадянського суспільства та правової держави;
- розуміти й аналізувати політичну мапу України та світу;
- орієнтуватися в політичних і економічних процесах сучасності;
- розуміти переваги та недоліки різних типів виборчих систем;
- грамотно і точно формулювати власну світоглядну та громадську позицію, брати участь у дискусії;
- демонструвати політичний плюралізм і толерантність;
- бути залученим до процесу політичної соціалізації.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	п	с.р.		л	с	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Політика. Держава. Суспільство										
Тема 1. Політологія як наука: базові складові, основні етапи розвитку	12	2	2	–	8	10	–	–	–	10
Тема 2. Політика як соціальне явище	12	2	2	–	8	12	2	–	–	10
Тема 3. Політична влада. Політична еліта та політичне лідерство	12	2	2	–	8	12	2	–	–	10

Тема 4. Політичні ідеології, політичні партії, політичні рухи	12	2	2	–	8	12	2	–	–	10
Тема 5. Держава як політичний інститут	12	2	2	–	8	10	–	–	–	10
Тема 6. Політичний режим	12	2	2	–	8	10	–	–	–	10
Тема 7. Політична система суспільства	12	2	2	–	8	14	–	2	–	12
Тема 8. Політична свідомість і політична культура	12	2	2	–	8	14	–	2	–	12
Тема 9. Громадянське суспільство	12	2	2	–	8	14	–	2	–	12
Тема 10. Міжнародні відносини. <i>Модульна контрольна робота</i>	12	2	2	–	8	12	–	–	–	12
Усього годин	120	20	20	–	80	120	6	6	–	108

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. ПОЛІТИКА. ДЕРЖАВА. СУСПІЛЬСТВО.

Тема 1. Політологія як наука: базові складові, основні етапи розвитку. Об'єкт і предмет політології. Етапи розвитку. Особливості світової та вітчизняної політології. Методологія та методи політологічного дослідження. Теоретичний та емпіричний рівні політологічного знання. Основні поняття та категорії. Функції політології.

Тема 2. Політика як соціальне явище. Феномен політичного життя. Політика як підсистема суспільного життя. Структура політики: політичні відносини, політична свідомість, політична організація. Функції політики. Взаємовідношення політики з іншими підсистемами суспільного життя.

Політична система України.

Людина як первинний суб'єкт політики. Політична діяльність. Класифікація суб'єктів політики за Габріелем Алмондом.

Тема 3. Політична влада. Політична еліта та політичне лідерство. Поняття влади. Природа владних (суб'єктно-об'єктних) відносин. Особливість політичної влади. Поняття, критерії, типи легітимності влади.

Природна та соціальна обумовленість елітарності. Класичні та сучасні концепції еліт. Поняття, структура, механізм формування політичної еліти. Місце і роль опозиції та контрпропозиції в системі влади. Специфіка існування політичної еліти в тоталітарному, авторитарному та демократичному режимах. Політична еліта в Україні.

Основні підходи до визначення політичного лідерства. Типологія та функції політичного лідерства.

Тема 4. Політичні ідеології, політичні партії, політичні рухи. Поняття політичної ідеології. Політична концепція. Політична доктрина. Види політичної ідеології: лібералізм, консерватизм, націоналізм, соціалізм, комунізм, фашизм, релігійний фундаменталізм, анархізм.

Поняття та функції політичної партії. Історія походження. Генетична модель за Морісом Дюверже. Структура сучасної політичної партії. Партійна система: поняття та типологія. Політичні партії сучасної України.

Поняття та класифікація суспільних рухів. Політичні рухи, стадії їх розвитку за Єжи Вятром. Політичні рухи сучасної України.

Тема 5. Держава як політичний інститут. Еволюція уявлень про державу. Концепції виникнення держави. Сутність, ознаки, структура та функції держави. Типологія держави за формою правління та адміністративно-територіального поділу. Тенденції розвитку сучасної держави. Поняття правової та соціальної держави.

Тема 6. Політичний режим. Поняття та складові політичного режиму. Тоталітаризм: ідейні джерела, соціальні передумови, основні риси та різновиди. Авторитаризм: основні риси. Демократія: загальні риси та специфіка втілення. Концепції демократії. Пряма та представницька демократія. Переваги та недоліки сучасної демократії.

Тема 7. Політична система суспільства. Поняття та типологія політичної системи. Класична інтерпретація політичної системи Габріеля Алмонда та Девіда Істона. Структура політичної системи. Політичний інститут.

Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична свідомість: поняття, структура, типологія, функції. Політичні цінності та інтереси. Взаємозв'язок політичної свідомості з іншими формами свідомості.

Політична соціалізація. Первинна та вторинна політична соціалізація: специфіка й ознаки. Політична культура: поняття, структура, типологія. Проблема формування української політичної культури.

Тема 9. Громадянське суспільство. Громадянське суспільство як поняття політичної науки. Етапи становлення та моделі громадянського суспільства. Громадянська культура. Поняття прав і свобод людини і громадянина. Конституція України про права та свободи. Механізм захисту прав і свобод в Україні та світі.

Тема 10. Міжнародні відносини. Поняття міжнародних відносин і міжнародної політики. Взаємодія внутрішньої та зовнішньої політики. Завдання та тенденції розвитку міжнародної політики. Національний інтерес і національна безпека держави. Фактори сили й інтересу в міжнародній політиці. Міжнародні організації. Роль ООН у системі міжнародних відносин. Європейський Союз. НАТО. Зовнішньополітичний курс сучасної України: принципи, основні напрями та перспективи співробітництва.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми навчання

	Поточний контроль			Підсумковий контроль
	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Залік

	30	10	20	40
Всього за навчальну дисципліну	100			

Для переведення оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 30 =$$

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіють навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлюють свої думки, проявляють творчий підхід до виконання індивідуальних і колективних завдань;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіють певним обсягом навчального матеріалу, здатні його аналізувати, але не мають достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіють навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіють частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіють навчальним матеріалом, відмовляються відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення питання тесту оцінюється в 1 бал.

3. Наукове повідомлення (тези, есе) – оцінюється в 5 балів:

– 1 бал – належне оформлення наукового повідомлення;

– 1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

– 1 бал – глибока проробка теми (наявність ґрунтовних висновків);

– 2 бали – грамотна й аргументована презентація.

Кожну оцінку викладач/викладачка повинні аргументовано мотивувати.

Самостійна робота:

9-10 балів – «5» відмінно;

6-8 балів – «4» добре;

3-5 балів – «3» задовільно;

0-2 балів – «0» незадовільно.

– 9-10 балів – «5» відмінно – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконали завдання, надали вірне тлумачення отриманим результатам, знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, виявляють аналітичну здібність та творчий підхід;

– 6-8 балів – «4» добре – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконали завдання, але допустили незначні помилки, що суттєво не впливають на загальний висновок, знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, виявляють аналітичну здібність;

– 3-5 балів – «3» задовільно – здобувач/здобувачка вищої освіти надали ідею розв'язання завдання, але у розрахунках і висновках існують значні помилки, які приводять до викривлення рішення, знають лише матеріал підручника;

– 0-2 балів – «0» незадовільно – здобувач/здобувачка вищої освіти не можуть виконати завдання або роблять принципові помилки, які викривлюють усе рішення.

Модульна контрольна робота:

19-20 балів – «5» відмінно;

15-18 балів – «4» добре;

10-14 балів – «3» задовільно;

0-9 балів – «0» незадовільно.

– 19-20 балів – «5» відмінно – здобувач/здобувачка вищої освіти дають ґрунтовну відповідь на питання модульного контролю, демонструють системну послідовність та аналітичну здібність, викладають матеріал вичерпно, грамотно, логічно, аргументовано висловлюють власну точку зору, проявляють творчий підхід до виконання завдання;

– 15-18 балів – «4» добре – здобувач/здобувачка вищої освіти дають розгорнуту відповідь на питання модульного контролю, демонструють системну послідовність та аналітичну здібність, викладають матеріал грамотно, логічно, аргументовано висловлюють власну точку зору, проявляють творчий підхід до виконання завдання, але наявні окремі недоліки у розкритті сутності проблеми та ключових понять;

– 10-14 балів – «3» задовільно – здобувач/здобувачка вищої освіти дають поверхову відповідь на питання модульного контролю, лише частково розкривають сутність проблеми та ключових понять, допускають змістовні помилки, які свідчать про фрагментарність та поверховість знань;

– 0-9 балів – «0» – незадовільно – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіють навчальним матеріалом.

При оцінюванні заліку застосовуються такі критерії:

– 36-40 балів – зараховано – здобувач/здобувачка вищої освіти дають ґрунтовну відповідь на питання залікового білета, демонструють системну послідовність та аналітичну здібність, викладають матеріал вичерпно, грамотно, логічно, у повному обсязі знають рекомендовану літературу,

володіють матеріалом джерел, вільно володіють спеціальною термінологією, аргументовано висловлюють власну точку зору;

– 28-35 балів – зараховано – здобувач/здобувачка вищої освіти комплексно розв’язують питання залікового білета, демонструють системну послідовність, викладають матеріал грамотно, логічно, знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, висловлюють власну точку зору, допускають 2-3 помилки у викладі матеріалу, використанні спеціальної термінології, які не впливають на зміст;

– 20-27 балів – зараховано – здобувач/здобувачка вищої освіти частково, не завжди грамотно, логічно викладають зміст питань, відповідь неповна, наявні неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на зміст;

– 0-19 балів – не зараховано – зміст питань не розкрито, здобувач/здобувачка вищої освіти не відповідають на поставлені запитання, у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, які впливають на зміст.

для заочної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські заняття	Самостійна робота	Залік
	20	20	60
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переведу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 20 =$$

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіють навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлюють свої думки, проявляють творчий підхід до виконання індивідуальних і колективних завдань;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіють певним обсягом навчального матеріалу, здатні його аналізувати, але не мають достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіють навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіють частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіють навчальним матеріалом, відмовляються відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення питання тесту оцінюється в 1 бал.

3. Наукове повідомлення (тези, есе) – оцінюється в 5 балів:

– 1 бал – належне оформлення наукового повідомлення;

– 1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

– 1 бал – глибока проробка теми (наявність ґрунтовних висновків);

– 2 бали – грамотна й аргументована презентація.

Кожну оцінку викладач/викладачка повинні аргументовано мотивувати.

Самостійна робота:

19-20 балів – «5» відмінно;

15-18 балів – «4» добре;

10-14 балів – «3» задовільно;

0-9 балів – «0» незадовільно.

– 19-20 балів – «5» відмінно – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконали завдання, надали вірне тлумачення отриманим результатам, знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, виявляють аналітичну здібність та творчий підхід;

– 15-18 балів – «4» добре – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконали завдання, але допустили незначні помилки, що суттєво не впливають на загальний висновок, знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, виявляють аналітичну здібність;

– 10-14 балів – «3» задовільно – здобувач/здобувачка вищої освіти надали ідею розв'язання завдання, але у розрахунках і висновках існують значні помилки, які приводять до викривлення рішення, знають лише матеріал підручника;

– 0-9 балів – «0» незадовільно – здобувач/здобувачка вищої освіти не можуть виконати завдання або роблять принципові помилки, які викривлюють усе рішення.

При оцінюванні заліку застосовуються такі критерії:

– 50-60 балів – зараховано – здобувач/здобувачка вищої освіти дають ґрунтовну відповідь на питання залікового білета, демонструють системну послідовність та аналітичну здібність, викладають матеріал вичерпно, грамотно, логічно, у повному обсязі знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, вільно володіють спеціальною термінологією, аргументовано висловлюють власну точку зору;

– 40-49 балів – зараховано – здобувач/здобувачка вищої освіти комплексно розв'язують питання залікового білета, демонструють системну

послідовність, викладають матеріал грамотно, логічно, знають рекомендовану літературу, володіють матеріалом джерел, висловлюють власну точку зору, допускають 2-3 помилки у викладі матеріалу, використанні спеціальної термінології, які не впливають на зміст;

– 30-39 балів – зараховано – здобувач/здобувачка вищої освіти частково, не завжди грамотно, логічно викладають зміст питань, відповідь неповна, наявні неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, які впливають на зміст;

– 0-29 балів – не зараховано – зміст питань не розкрито, здобувач/здобувачка вищої освіти не відповідають на поставлені запитання, у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, які впливають на зміст.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82-89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75-81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67-74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинні повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків, 2017. 180 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навчальний посібник. Львів, 2015. 370 с.
3. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. Львів, 2016. 1000 с.
4. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Політологія : навчальний посібник. Київ, 2022. 228 с.
5. Любохинець Л., Шавкун В., Бабич Л. Історія політичних та економічних вчень. Київ, 2021. 294 с.
6. Політологія : навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів, 2018. 540 с.
7. Політологія : підручник / Требін М. П., Герасіна Л. М., Поліщук І. О., Сахань О. М. Київ, 2018. 462 с.
8. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія. Київ, 2021. 472 с.

Додаткові

1. Виборчий кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ, 2020. 448 с.
3. Конституція України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Політологія : навчальний енциклопедичний словник-довідник для студентів ВНЗ I – IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів, 2014. 779 с.
5. Про громадські об'єднання : Закон України № 4572-VI від 22 березня 2012 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України № 2411-VI від 01 липня 2010 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
7. Про політичні партії в Україні : Закон України № 2365-III від 05 квітня 2001 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
8. Сучасна політична лексика : енциклопедичний словник-довідник / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Н. М. Хоми. Львів, 2015. 396 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. www.rada.gov.ua
2. Дистанційний курс з дисципліни. <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/user/index.php?id=1398&newcourse=1>

3. Інститут політико-правових та релігійних досліджень.
https://www.facebook.com/institute2015/?locale=ru_RU
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. <https://ipiend.gov.ua/>
5. Президент України. www.president.gov.ua
6. Урядовий портал. www.kmu.gov.ua
7. Центральна виборча комісія. www.cvk.gov.ua